

ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Факультет історії, політології та національної безпеки

**Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної
діяльності**

Валентина НАДОЛЬСЬКА

Світлана ГАВРИЛЮК

**ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА (ІЗ НАПИСАННЯМ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ) :**

методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня підготовки спеціальності

027 Музеєзнавство, пам'яткознавство,
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

Луцьк – 2026

УДК 378.22.147.091.33-27.22:069*Бакалавр(072)

Н 17

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 6 від 18 лютого 2026 р.)

Рецензент: Карліна О. М. кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії.

Надольська В. В., Гаврилюк С. В. Переддипломна практика (із написанням кваліфікаційної роботи) : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство, галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Луцьк, 2026. 48 с.

Розробка містить методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм» з освітнього компонента «Переддипломна практика (із написанням кваліфікаційної роботи)». Увагу акцентовано на змісті, завданнях, етапах, звітності виробничої практики, проходження якої сприятиме підготовці фахівців з музеєзнавства, пам'яткознавства, культурного туризму.

Рекомендовано здобувачам вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство.

УДК 378.22.147.091.33-27.22:069*Бакалавр(072)

© Надольська В. В., 2026

© Гаврилюк С. В., 2026

© Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОПИС ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ	7
РОЗДІЛ 2. ЕТАПИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ.....	11
РОЗДІЛ 3. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ.....	14
РОЗДІЛ 4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЗВІТУ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ТА ЗАПОВНЕННЯ ЩОДЕННИКА.....	15
РОЗДІЛ 5. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ	17
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ.....	21
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ	25
ДОДАТКИ	34

ВСТУП

Якісна освітньо-професійна підготовка фахівців є ключовим чинником розвитку українського суспільства, його економіки та культури, забезпечуючи стабільність і прогрес у довгостроковій перспективі. Високий рівень підготовки фахівців сприяє розвитку наукових досліджень, інновацій та впровадженню новітніх технологій. Якісна освіта допомагає випускникам університетів бути конкурентоздатними як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Важливою складовою формування на високому рівні фахових компетентностей здобувачів освіти, які зокрема навчаються за освітньо-професійною програмою «Музейний менеджмент, культурний туризм», є проходження виробничих практик. Підсумковою серед них є переддипломна практика (із написанням кваліфікаційної роботи), яка передбачає роботу студента в одній із установ галузі, використання накопиченого її працівниками досвіду для написання наукової випускної роботи. Виробнича практика спрямована на завершальну підготовку студентів до проходження підсумкової атестації – публічного захисту кваліфікаційної роботи, поглиблення отриманих у ході навчання теоретичних знань, удосконалення практичних навичок і умінь за спеціальністю 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство. Основу змісту переддипломної практики склали базові вимоги до освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця з музеєзнавства, пам'яткознавства.

Важливість проходження переддипломної практики із написанням кваліфікаційної роботи визначається значенням науково-дослідної роботи для ефективного функціонування музейної справи в Україні, розробки і реалізації державних пам'яткоохоронних програм.

У період проходження виробничої практики, участі здобувачів освіти у діяльності конкретної установи, вивчається та аналізується практичний досвід, визначаються перспективи його використання для трансформації

музейної і пам'яткоохоронної галузей, використання об'єктів культурної спадщини в індустрії культурного туризму. На основі здобутих під час навчання теоретичних знань у здобувачів формуються професійні уміння та навички прикладного застосування концепцій використання об'єктів культурної і природної спадщини в сучасному світі, системи засобів інтерпретації, актуалізації та популяризації культурного надбання.

Підготовлене методичне видання містить інформаційний опис переддипломної практики (із написанням кваліфікаційної роботи), який дозволяє ознайомитися із змістом та структурою освітнього компонента, його завданнями й етапами проведення; рекомендації, які допоможуть здобувачам освіти результативно та фахово працювати в установі, організації, успішно виконувати поточну роботу; завдання для індивідуальної роботи; список рекомендованої літератури. Методичне видання включає рекомендації до заповнення щоденника та укладання звіту виробничої практики, які дозволять здобувачам освіти успішно прозвітуватися про її результати на підсумковій конференції. Матеріали методичних рекомендацій сприятимуть самостійному плануванню здобувачами освіти обсягів виконання освітнього компонента, прогнозуванню власної результативності практичної діяльності.

Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство з освітнього компонента «Переддипломна практика (із написанням кваліфікаційної роботи)» розроблені з урахуванням:

– Освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм» (затверджена Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 7 від 31.05.2024 р.; перезатверджена Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 6 від 27.05.2025 р.);

- Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у Волинському національному університеті імені Лесі Українки;
- Положення про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університет імені Лесі Українки;
- Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;
- Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проєкти);
- Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки;
- Положення про підготовку здобувачів за дуальною формою здобуття освіти у Волинському національному університет імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти;
- Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки;
- Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

І. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОПИС ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика виду практики
Денна форма навчання	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Виробнича
Кількість годин/кредитів 150/5	Спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство	Рік навчання: 4-й Семестр: 8-й
	Освітньо-професійна програма Музейний менеджмент, культурний туризм	Самостійна робота: 138 год.
	Освітній рівень бакалаврський	Консультації: 12 год. Форма контролю: залік
Мова навчання	українська	Навчальний план 2024 р. зі змінами 2025 р.

Інформація про викладачів

Надольська Валентина Василівна

Науковий ступінь: кандидат історичних наук

Вчене звання: доцент

Посада: професор кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

Контактна інформація: +38 050 3783464

e-mail: nadolsk65@gmail.com

Дні занять: згідно розкладу факультету за посиланням

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

Гаврилюк Світлана Віталіївна

Науковий ступінь: доктор історичних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор, завідувач кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

Контактна інформація: +38 (050) 438 73 04

e-mail: romir1991@ukr.net

Дні занять: згідно розкладу факультету за посиланням

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

Анотація освітнього компонента

Переддипломна практика (із написанням кваліфікаційної роботи) є обов'язковою складовою підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм». Практика спрямована на удосконалення дослідницьких і практичних якостей здобувачів вищої освіти, детальніше їх ознайомлення з питаннями, організації і проведення наукових досліджень за спеціальністю, практиками реалізації діяльності в музейній та пам'яткоохоронній галузях.

У ході переддипломної практики (із написанням кваліфікаційної роботи) перевіряється рівень засвоєння теоретичного матеріалу, вміння, навички здобувачів щодо здійснення наукових досліджень, пошук ними шляхів вирішення прикладних завдань у сфері музейництва, охорони культурної спадщини. Упродовж проходження практики на основі здобутих під час навчання знань формуються професійні уміння та навички з підготовки та прийняття самостійно обґрунтованих організаційних рішень у реальних умовах діяльності.

Переддипломна практика (із написанням кваліфікаційної роботи) є фінальним етапом підготовки фахівця за означеною спеціальністю першого (бакалаврського) рівня і дозволяє завершити формування професійних компетентностей, особистісних фахових якостей.

Пререквізити. Постреквізити

Пререквізити. Проходження практики передбачає наявність у здобувачів вищої освіти відповідної системи знань з усіх освітніх

компонентів, що заплановані для вивчення на освітньо-професійній програмі «Музейний менеджмент, культурний туризм».

Постреквізити. Знання, уміння і навички, що здобуваються у ході проходження практики, будуть потрібні для завершення написання кваліфікаційної роботи, підготовки до її публічного захисту, складання атестаційного екзамену.

Мета та завдання переддипломної практики (із написанням кваліфікаційної роботи)

Мета практики – закріплення теоретичних знань і практичних навичок за фахом, набутих упродовж навчання; поглиблення і закріплення знань здобувачів освіти з питань організації науково-дослідницької діяльності; розвиток навичок проведення теоретичних і прикладних досліджень у галузі. Кваліфікаційна робота покликана засвідчити відповідний рівень фахової підготовки здобувача освіти. Вимоги щодо її змісту, творчого характеру, теоретичної та практичної значущості результатів мають свої кваліфікаційні ознаки. Написання кваліфікаційних робіт має на меті систематизувати, закріпити, розширити знання зі спеціальності та освітньої програми, виявити навички застосування цих знань при вирішенні конкретних наукових завдань.

Завдання практики:

1. Поглиблення та закріплення теоретичних знань студентів щодо організації наукових досліджень із спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», отриманих ними під час вивчення нормативних ОК згідно навчального плану першого (бакалаврського) рівня.

2. Вдосконалення вміння застосовувати набуті знання у ході проведення дослідницької роботи, обробки отриманих даних та оформлення результатів у вигляді кваліфікаційної роботи.

3. Формування вміння готувати і представляти наукові доповіді з актуальних питань музеєзнавства, пам'яткознавства, аналізувати наявні

проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення, кваліфіковано вести наукову дискусію.

4. Формування вміння користуватися сучасними інформаційними засобами з метою ознайомлення з новітніми досягненнями у музейній та пам'яткоохоронній галузях.

Працюючи в установі, організації здобувачі освіти виконують конкретні завдання, передбачені планом роботи цієї установи; знайомляться із звітною документацією щодо форм та ефективності її роботи. Під час проходження практики студенти повинні поглибити уміння і навички, які визначають функціональні обов'язки працівника бази проходження практики, а також здатність до проведення науково-дослідної роботи.

Компетентності

Відповідно до освітньо-професійної програми «Музейний менеджмент, культурний туризм» здобувачі освіти за результатами проходження практики здобудуть такі компетентності:

Загальні компетентності (ЗК): ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань та взятих обов'язків. ЗК 12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні компетентності (СК): СК 3. Здатність діяти відповідно до чинного законодавства (України та міжнародного) щодо музейної та пам'яткоохоронної діяльності. СК 11. Комунікувати та співпрацювати з державними і громадськими організаціями, міжнародними музейними і пам'яткоохоронними інституціями. СК 14. Здатність використовувати

сучасний інструментарій менеджменту і маркетингу, провідні концепції лідерства у професійній галузі.

Програмні результати навчання (ПР): ПР 2. Аналізувати й узагальнювати історико-культурний матеріал у певній системі. ПР 10. Здійснювати, згідно з чинними інструкціями, експертизу пошкоджених пам'яток для визначення методів реконструкції / реставрації та вчасну передачу експонатів до реставраційного відділу. ПР 12. Досліджувати та інтерпретувати історико-культурну інформацію музейних предметів, об'єктів культурної спадщини, природних пам'яток. ПР 13. Розробляти наукові концепції експозицій та виставок для музеїв, заповідників, інших закладів музейного типу. ПР 18. Виконувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та представляти результат вчасно. ПР 20. Застосовувати інформаційно-комп'ютерні технології у професійній діяльності. ПР 22. Оцінювати результати діяльності та відстоювати прийняті рішення.

2. ЕТАПИ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Здобувачі освіти проходять виробничу практику у терміни, визначені навчальним планом і графіком освітнього процесу. Практика проводиться на основі договорів, що укладаються між установами та Волинським національним університетом імені Лесі Українки.

Базами переддипломної практики (із написанням кваліфікаційної роботи) є: Волинський краєзнавчий музей, його філії – Колодяжненський літературно-меморіальний музей Лесі Українки, відділи – Музей Волинської ікони, Художній музей м. Луцька, Музей історії Луцького братства, Затурцівський меморіальний музей В. Липинського, Олицький замок; Ківерцівський краєзнавчий музей, Національний військово-історичний музей України, Державний історико-культурний заповідник у м. Луцьку, Державний історико-культурний заповідник «Нагуєвичі», Музей історії сільського господарства Волині-скансен, Національний заповідник «Замки Тернопілля», Комунальне підприємство «Центр розвитку туризму» Луцької

міської ради, Центр туристичної інформації та паломництва «Жидичин Центр», Музейний простір «Окольний замок», шкільні музеї, інші установи галузі.

Згідно із навчальним планом спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство освітньої програми «Музейний менеджмент, культурний туризм» виробничу практику здобувачі проходять на четвертому курсі навчання, тривалістю п'ять тижнів (5 кредитів). Здобувачі можуть самостійно обрати місце проходження переддипломної практики. Місце практики кожного здобувача фіксується та встановлюється наказом ректора університету за поданням пропозиції кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності.

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
Підготовчий	<p>Затвердження керівників практики від університету.</p> <p>Визначення баз практики. За потреби укладання договорів на проведення практики.</p> <p>Розподіл здобувачів вищої освіти за базами практик. Здобувачі вищої освіти (не більше 20% групи) у разі їх працевлаштування за фахом та при наявності відповідних підтверджуючих документів можуть, за погодженням керівника практики від кафедри, університету, пропонувати базу практики за основним місцем роботи.</p> <p>Формування і затвердження пакету документів для проходження практики.</p> <p>Термін – до початку практики.</p>
Ознайомлювальний	<p>Настановча конференція для здобувачів освіти</p> <p>Ознайомлення їх із наказом ректора на практику; термінами проходження практики і здачі документації; ознайомлення здобувачів з метою,</p>

	<p>завданнями виробничої практики, обговорення із здобувачами програми практики, спрямування їх на виконання завдань практики. Заповнення щоденників виробничої практики.</p> <p>Видача направлень на практику.</p> <p>Проведення керівником практики інструктажу із загальних питань проходження практики та з техніки безпеки.</p> <p>Тривалість – 2 год.</p>
Основний	<p>Аналіз діяльності бази практики, як галузевої установи, для розкриття теми кваліфікаційної роботи.</p> <p>Завершення написання кваліфікаційної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – редагування тексту та його оформлення відповідно до загальних вимог; – формулювання загальних висновків дослідження та пропозицій для удосконалення роботи у галузі; – робота над оформленням списку використаних джерел; – робота над додатками (за потреби) (див. Додаток Ж); – перевірка відповідності посилань списку використаних джерел; – оформлення титульної сторінки (дтв. Додаток В) і змісту кваліфікаційної роботи (див. Додаток Е); – написання анотації (українською мовою) (див. Додаток Д); – підготовка виступу з проблеми кваліфікаційної роботи (див. Додаток З);

	<ul style="list-style-type: none"> – створення презентації (за потреби); – попередня перевірка тексту кваліфікаційної роботи на унікальність; – консультування з науковим керівником, подання остаточного варіанту тексту кваліфікаційної роботи науковому керівнику. <p>Ведення щоденника практики.</p> <p>Тривалість – 128 год.</p>
Підсумковий	<p>Укладання та подання на кафедру звітної документації.</p> <p>Підсумкова звітна конференція.</p> <p>Представлення та захист переддипломної практики.</p> <p>Представлення на попередньому захисті остаточного тексту кваліфікаційної роботи.</p> <p>Тривалість – 20 год.</p>

Для успішного виконання програми практики здобувач за необхідності консультується із керівником практики від Волинського національного університету імені Лесі Українки та установи з теоретичних і практичних питань, що виникають під час виконання програми практики.

3. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

На кожному з етапів переддипломної практики (із написанням кваліфікаційної роботи) здобувач освіти вирішує низку завдань, що є індивідуальними та унікальними, зважаючи на специфіку обраної та узгодженої із науковим керівником теми випускового дослідження. Здобувач вищої освіти виявляє власну креативність та фахові навички, визначаючи слабкі сторони існуючих шляхів розв'язання наукової проблеми та пропонуючи механізми їх розв'язання.

Під час практики здобувач освіти може взяти участь у наукових, науково-методичних, науково-практичних семінарах, конференціях, круглих столах, проблематика яких включає питання, що досліджуються у кваліфікаційній роботі.

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ ЗВІТУ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ ТА ЗАПОВНЕННЯ ЩОДЕННИКА

По завершенні проходження практики здобувач готує та подає звіт, підписаний керівником практики від установи та завірений печаткою установи – бази виробничої практики.

Звітна документація здобувача освіти про проходження виробничої практики складається із щоденника практики, звіту та результатів виконання індивідуального завдання.

Вимоги до звіту

Звіт з виробничої практики повинен бути оформлений із дотриманням поданих нижче вимог і зданий у друкованому вигляді не пізніше встановленого терміну. Складові звіту:

Вступ.

У вступі (обсяг 1–3 стор.) потрібно обґрунтувати мету та основні завдання проходження переддипломної практики із написання кваліфікаційної роботи.

Зміст.

Зміст включає наступні розділи:

- характеристика установи, її структурних підрозділів, основних напрямів і форм діяльності;
- характеристика споживачів культурного продукту, цільової аудиторії, з якою працює установа;
- організація роботи з документами;
- аналіз напряму і форм роботи установи, які перебували в центрі уваги практиканта і є дотичними до теми його кваліфікаційної роботи;

- пропозиції щодо вдосконалення означеного напрямку і форм роботи установи;
- коротка характеристика матеріалів, які були використані у кваліфікаційній роботі.

Основна частина.

Основна частина звіту передбачає розгляд визначених розділів, які розкриваються відповідно до графіку проходження практики.

Висновки.

У висновках (обсяг 3–5 стор.) підводяться підсумки проходження переддипломної практики, визначається значення досвіду практичної діяльності установи для написання кваліфікаційної роботи, розв'язання конкретної проблеми у музейній справі, діяльності з охорони культурної спадщини, використання її об'єктів у галузі культурного туризму.

Список використаних джерел.

Список використаних джерел повинен складатися не менше 5–10 позицій. Список використаних джерел розміщується в алфавітному порядку й оформляється відповідно до існуючих стандартів бібліографічного опису (ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»).

Додатки.

Додатки можуть містити внутрішню документацію установи, світлини, таблиці, діаграми, які характеризують певний напрям діяльності установи.

Титульна сторінка звіту (додаток А).

Загальні правила оформлення тексту звіту (додаток Б).

Щоденник виробничих практик

Основним документом здобувача освіти під час проходження переддипломної практики є щоденник. Щодня практиканти вносять до щоденника короткі записи про виконану упродовж дня роботу відповідно до

виконання календарного графіка проходження практики. Щотижня керівники практики від кафедри та від установи переглядають щоденники здобувачів освіти.

Щоденник виробничої практики ведеться кожним здобувачем індивідуально та є важливою складовою звітної документації з проходження практики.

Керівником від бази практики заповнюється сторінка щоденника «Відгук про роботу здобувача на практиці та оцінка його діяльності». Керівник від бази практики обов'язково:

- виставляє оцінку за практику;
- ставить свій підпис і дату;
- ставить печатку установи, де проходила практика.

5. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Оцінювання проходження переддипломної практики із написанням кваліфікаційної роботи здійснюється відповідно до «Положення про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» та з врахуванням політики щодо академічної доброчесності.

Переддипломна практика проходить упродовж 5 тижнів з відривом від навчання. Практиканти зобов'язані вчасно виконувати всі визначені їм завдання і види робіт, відповідно до запланованих термінів робіт і вчасно звітувати перед керівниками.

З об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) проходження практики може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із керівником установи та завідувачем кафедри.

Оцінювання практики проводиться за 100-бальною шкалою. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначається силябусом виробничої практики. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти:

ретельно виконувати усі завдання; систематично консультуватися з науковим керівником.

Консультації надаються офлайн (в аудиторії згідно графіку) та онлайн (через платформу Zoom чи електронної скриньки).

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися академічної доброчесності: самостійно виконувати завдання виробничої практики; надавати достовірну інформацію про результати власної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; дотримуватися норм законодавства про авторське право і суміжні права.

По завершенні практики здобувачі вищої освіти мають оформити звітну документацію відповідно до вимог і вчасно подати її на кафедру. За несвоєчасне подання документів залікова оцінка знижується на 20 балів.

Захист практики відбувається у присутності комісії. У разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку здобувачу вищої освіти надається можливість повторного (не більше двох разів) складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання. Під час захисту практики здобувач вищої освіти відзначає результативність практики та свої вміння, отримані під час її проходження.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
Виконання завдань практики	50
Оформлення супровідної документації проходження практики із додержанням вимог	10
Дотримання правил академічної доброчесності та навчальної етики	10
Виявлення професійних якостей (дисциплінованість, вмотивованість, вчасне виконання етапів практики)	5

Захист практики (доповідь на заключній конференції)	25
Сума	100

Окремі теми, змістовий модуль чи курс можуть бути перезараховані здобувачу вищої освіти відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки».

Окремі теми, змістовий модуль чи курс можуть бути перезараховані здобувачу вищої освіти відповідно до «Положення про підготовку здобувачів за дуальною формою здобуття освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти». Оцінювання здобувачів представниками підприємства, яке зафіксоване в індивідуальному навчальному плані, враховується у кінці семестру.

У разі отримання незадовільної оцінки під час складання заліку здобувачу вищої освіти надається можливість повторного (не більше двох разів) складання заліку за умови доопрацювання звіту й індивідуального завдання.

Підсумковий контроль

Оцінка за переддипломну практику (із написанням кваліфікаційної роботи) складається із суми балів, отриманих за виконання завдань практики, виявлення професійних якостей та дотримання академічної доброчесності, звітну документацію і захист. Керівник від бази практики оцінює роботу здобувача вищої освіти від 0 до 45 балів, що зазначає у своєму відгуку у щоденнику здобувача вищої освіти. Оцінка за звітну документацію ставиться керівником практики від кафедри від 0 до 30 балів і підтверджується комісією під час захисту, де здобувач вищої освіти додатково може отримати ще 25 балів.

Максимальна кількість балів – 100.

Підсумкова форма контролю – залік.

Оцінка «відмінно» (90–100 балів) може бути отримана за умови виконання здобувачем програми практики та індивідуального завдання (обумовленого тематикою кваліфікаційної роботи) у повному обсязі; на захисті здобувач демонструє:

- всебічні та ґрунтовні знання методів, інформаційних технологій, що використовуються під час магістерського дослідження, змісту роботи;
- уміння застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань;
- легко орієнтується у науковій і навчально-методичній літературі, джерелах;
- демонструє якісно виконане дослідження за індивідуальною тематикою.

Оцінка «добре» (75–89 балів) може бути виставлена у разі виконання здобувачем програми практики та індивідуального завдання у повному обсязі та на захисті він показує:

- здебільшого добрі знання методів та моделей, інформаційних технологій, що використовуються під час магістерського дослідження, змісту роботи;
- уміння застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних практичних завдань;
- легко орієнтується у науковій та навчально-методичній літературі та наданій на практиці документації;
- демонструє якісно виконане дослідження за індивідуальною тематикою, що загалом не викликає серйозних зауважень.

Оцінка «задовільно» (60–74 бали) виставляється, коли здобувач вищої освіти:

- виявляє слабкі знання методів, інформаційних технологій, що використовуються під час магістерського дослідження, слабо орієнтується у суті свої роботи;

- демонструє поодинокі уміння застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних завдань розробки та впровадження управлінських рішень у музейництві та культурному туризмі;
- загалом орієнтується у частині наявної наукової і навчально-методичної літератури, окремих видах джерел;
- демонструє частково виконане дослідження за індивідуальною тематикою, що потребує значного доопрацювання.

Оцінка «незадовільно» (менше 60 балів) ставиться у разі, коли здобувач не виконав завдань практики та на захисті демонструє недостатні знання щодо методів, інформаційних технологій, суті завдань, які виконуються під час магістерського дослідження; не оволодів уміннями застосовувати теоретичні знання для вирішення поставлених завдань; не орієнтується чи погано орієнтується у науковій і навчально-методичній літературі, не опрацював джерельну базу; слабке або відсутнє дослідження за індивідуальною тематикою.

Шкала оцінювання

90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Не зараховано (необхідне перескладання)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Нормативно-правові акти та стандарти

1. ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Національний стандарт України. Київ, 2015. URL: <http://surl.li/zbzfzho>.

2. Кодекс академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL: <http://surl.li/mxexti>.
3. Положення про випускні кваліфікаційні роботи (проекти) : наказ ректора від 29.08.2024 р. № 302-з. URL: <http://surl.li/zedpzn>.
4. Положення про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» : наказ ректора від 29.08.2024 р. № 302- з. URL: <http://surl.li/pswzji>.
5. Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науковопедагогічних і наукових працівників ВНУ імені Лесі Українки. URL: <http://surl.li/wtedyw>.
6. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
7. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII (Редакція від 16.08.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

Основна література

1. Бібліографічне посилання (загальні правила складання) відповідно до ДСТУ 8302:2015, запровадженого в дію в Україні 01.07.2016 : метод. рек. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; [уклад. Т. О. Гетьманова ; відп. за вип. В. О. Статкус]. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2024. 24 с.
2. Васишин Я. В., Васишин В. Я. Методологія та організація наукових досліджень: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. 102 с.
3. Конопельник О. І., Фтомин Н. Є. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Я. М. Чернодольського ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. 198 с.

4. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / Л. О. Єльнікова та ін. ; Укр. держ. ун-т науки і технологій. Дніпро : Укр. держ. ун-т науки і технологій, 2024. 226 с.
5. Нагорічна О. С., Коновалов Ю. О. Законодавче забезпечення процесу державного регулювання наукової діяльності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2014. № 5. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=724>
6. Надольська В. В. Підготовка і написання випускної кваліфікаційної роботи (методичні рекомендації для студентів спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»). 2-ге вид., розшир. та доповн. Луцьк, 2021. 64 с.
7. Національний освітній глосарій : вища освіта. 2-е вид., перероб. і доп. / за ред. В. Г. Кременя ; авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий та ін. Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
8. Ніконенко У. М. Основи методології та організації наукових досліджень : посіб. для самот. роботи здоб. вищ. освіти та дистанц. навч.; Укр. акад. друкарства. Львів : Укр. акад. друкарства, 2022. 168 с.
9. Основи наукових досліджень : глосарій / Н. Ю. Рекова, І. А. Гетьман, М. А. Держевецька ; ТОВ «Техн. ун-т «Метінвест Політехніка». Одеса : Олді+, 2024. 127 с.
10. Основи наукових досліджень. Курс лекцій : навч. посіб. / О. Б. Шарпан (уклад.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 89 с.
11. Теорія і методологія наукових досліджень : навч. посіб. для студ. (магістрів) усіх форм навчання / Ю. Д. Костін [та ін.] ; Харків. нац. ун-т радіоелектроніки. Харків : ХНУРЕ, 2021. 152 с.
12. Титаренко О. О. Основи наукових досліджень : монографія. 2-ге вид., перероб. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2025. 294 с.
13. Umberto Eco. How to Write a Thesis. MIT Press, 2015. 256 p.

Інтернет-ресурси:

1. Академічна добросесність: інформаційний бюлетень. URL: <https://www.skeptic.in.ua/bulletin/>.
2. Бібліометрика української науки. URL: <http://www.nbuviap.gov.ua/bpnu/>
3. «Ініціатива академічної добросесності та якості освіти» – Academic IQ. URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/academic-iq/
4. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>.
5. Національний репозитарій академічних текстів. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/>
6. Репозитарій бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>
7. Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/Org/Pages/default.aspx?OrgID=0000648>
8. Academic Integrity and Quality Initiative. URL: <https://academiq.org.ua/>
9. Developing a Thesis. URL: <https://writingcenter.fas.harvard.edu/pages/developing-thesis>
10. Google Scholar. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>.

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Авторське право – особисті немайнові і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані зі створенням та використанням результатів науково-дослідної і конструкторської діяльності або творів літератури і мистецтва. Завдання авторського права – встановити найсприятливіші правові умови для наукової діяльності, забезпечити доступність результатів цієї діяльності всьому суспільству. Його основним принципом є поєднання інтересів автора та інтересів усього суспільства. Авторське право проголошує і забезпечує широкий захист особистих (немайнових) і майнових прав авторів. Кваліфікаційна робота здобувача освіти є об'єктом авторського права.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу (викладачі та здобувачі освіти) під час навчання, викладання та провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та наукових досягнень. Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними передбачає: посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну науково-педагогічну діяльність. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Аналіз – метод наукового дослідження шляхом розкладання предмета чи явища на складові з метою встановлення їхніх взаємозв'язків та вивчення таким чином їх внутрішньої сутності.

Аналогія – міркування, в яких із подібності двох об'єктів за окремими ознаками робиться висновок про їх подібність і по інших ознаках. Використовується при висуненні гіпотез, дає поштовх до висловлювання припущень.

Анкетування – один із засобів письмового опитування значної кількості респондентів за повною схемою анкети або опитувального листа.

Анотація – важлива частина кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти магістерського рівня. Це короткий опис або резюме наукового дослідження. Вона містить основні тези про методи та результати наукової роботи, використані джерела її новизну та практичне значення. Анотація має інформативне призначення, висвітлює основні положення без деталізації, є необхідною для економії часових ресурсів читачів. Анотації зазвичай створюють для того, щоби допомогти людині зрозуміти загальний зміст тексту. В анотації подають ключові слова (у називному відмінку, у рядок через кому). Обсяг анотації не повинен перевищувати 3 сторінки.

Аргументування – це логічний процес, суть якого полягає в тому, щоби довести істинність власних суджень (того, що хочемо довести, тези доказу) за допомогою інших суджень (тобто аргументів, доказів). Аргументація досягає мети, якщо слушно сформульовано предмет доказу і правильно підібрано аргументи. Основні правила формулювання предмета доказу такі: тезу доказу слід формулювати чітко, не припускати двозначності; доказ тези слід залишати незмінним, тобто він повинен доводити один і той же висновок, положення; слід тримати під постійним контролем основну думку і хід міркування, послідовний зв'язок основних висновків, положень.

Верифікація – перевірка, емпіричне підтвердження теоретичних положень науки шляхом співставлення їх з об'єктом дослідження, даними відчуття та експерименту, це повторюваність результату дослідження.

Визначення – логічна дія, за допомогою якої об'єкт повинен відрізнятися від інших шляхом встановлення його специфічних і типових ознак чи такого розкриття змісту терміна, яке позначає даний об'єкт і замінює опис його властивостей.

Виробнича практика – невід'ємна складова освітньо-професійної програми підготовки фахівців магістерського освітнього рівня. Метою виробничої практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань та компетенцій, отриманих студентами у процесі вивчення теоретичних освітніх компонентів циклу загальної та професійної підготовки, практичних навичок за обраною освітньою програмою, а також збір матеріалу для виконання випускних кваліфікаційних робіт (проектів).

Результатом практики є узагальнення та вдосконалення набутих компетенцій, практичних умінь і навичок, оволодіння професійним досвідом і формування готовності випускників до професійної діяльності, а також збір та опрацювання матеріалів для завершення випускної кваліфікаційної роботи (проекту) й оформлення її результатів.

Графічний метод – систематизація та наочне подання (у вигляді графіків, діаграм, картограм, картодіаграм, логічних схем) інформації, отриманої внаслідок збору даних, групування, проведення аналізу, синтезу нових показників, прогнозування розвитку подій та моделювання ситуації.

Дедукція – форма достовірного умовиводу від загального положення до часткового, в якому висновок про окремі випадки множинної сукупності робиться на основі знання про загальні властивості всієї множини.

Дефініція – коротке визначення змісту якогось поняття.

Діалектика – це єдина логічна теорія про рух, зміну, розкриває взаємозв'язок речей в об'єктивній дійсності. Тому категорії діалектики рухливі, біжучі, вирізняються гнучкістю, взаємопереходами. Скажімо, кількість переходить у якість, а якість переходить у кількість; можливість стає дійсністю, дійсність же є основою для нових можливостей; причина переходить у наслідок, наслідок може бути причиною для іншого явища,

пов'язаного з ним; зміст визначається формою, але форма може бути змістом для іншого процесу і т. д.

Доказ – обґрунтування (встановлення) істинності будь-якого твердження за допомогою інших тверджень, істинність яких доведена.

Загальнодіалектичний принцип загального зв'язку й взаємодії – загальнонауковий підхід, який використовується у дослідженні. У цьому принципі виражається матеріальність світу, що обумовлює зв'язок усього з усім, у тому числі й між різними формами руху матерії; в основу цього принципу поставлена матеріальна єдність світу. Під зв'язком розуміється загальне вираження залежності між явищами, відбиття взаємозумовленості й існування, а також їхнього розвитку. Застосування принципу загального зв'язку й взаємодії дозволяє пізнавати предмет однієї науки у взаємозв'язках і взаємодії із предметами інших наук, і в той же час є можливість відокремити його від суміжних предметів, досліджувати відносно обособлено й конкретно.

Ідея – це продукт людського мислення, форма духовно-пізнавального відображення дійсності, спрямована на її перетворення. В ній відображається не лише об'єкт вивчення, але й усвідомлюється мета та її практичне втілення.

Індукція – метод дослідження та спосіб міркування, при яких загальний висновок будується на основі часткових посилянь.

Інтерв'ювання – процес виявлення позицій (ставлення) опитуваних щодо кількісних чи якісних характеристик явищ або процесів, яке проводить безпосередньо дослідник; запис спогадів.

Кваліфікаційна робота – це самостійне індивідуальне завдання навчально-дослідницького, теоретико-прикладного чи проектно-конструкторського характеру, яке виконує здобувач освіти на завершальному етапі фахової підготовки; одна з форм виявлення теоретичних і практичних знань, умінь їх застосовувати для виконання конкретних наукових, технічних, економічних, соціальних та виробничих завдань. Кваліфікаційна

робота повинна представляти закінчену розробку актуальної наукової або прикладної фахової проблеми.

Класифікація – система співвідпорядкованих понять (класів, об'єктів) будь-якої галузі знання чи діяльності людини, як засіб для встановлення зв'язків між цими поняттями чи класами об'єктів.

Ключові слова – слова (або їх набір), які описують зміст текст кваліфікаційної роботи. Важливою характеристикою ключового слова є частота його використання у тексті.

Компіляція – наукова праця, яка розроблена на основі запозичених в інших авторів матеріалів без самостійного їх дослідження та обробки.

Контент-аналіз – метод наукового дослідження, який посідає особливе місце на другого етапу його проведення, оскільки допомагає дати інтерпретацію змісту інформації через кількісні показники. Останнім часом контент-аналіз розуміють як якісно-кількісний аналіз змісту сукупності текстового масиву. Контент-аналіз на доповнення до традиційних методів логіко-аналітичного аналізу застосовують переважно до текстових масивів (опублікованих і неопублікованих), а не конкретних текстів.

Суть методу полягає в знаходженні і виділенні в тексті певних смислових понять, одиниць аналізу, що являють інтерес для дослідника, а також визначенні частоти їх застосування в документі залежно від змісту. Ретельний підрахунок за кожною одиницею спостереження з обов'язковим урахуванням частоти її вживаності у тексті дає змогу виявити закономірності, об'єктивовані в документі, які традиційними методами вивчити не можна.

Метод – спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя. Це також сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих вирішенню конкретного завдання. Різниця між методом та теорією має функціональний характер: формуючись як теоретичний результат попереднього дослідження, метод виступає як вихідний пункт та умова майбутніх досліджень.

У найбільш загальному розумінні метод – це шлях, спосіб досягнення поставленої мети і завдань дослідження. Він відповідає на запитання: як пізнавати.

Вибір конкретних методів дослідження диктується характером фактичного матеріалу, умовами і метою конкретного дослідження. Методи є упорядкованою системою, в якій визначається їх місце відповідно до конкретного етапу дослідження, використання технічних прийомів і проведення операцій з теоретичним і фактичним матеріалом у заданій послідовності.

Методика – сукупність методів, прийомів проведення будь-якої роботи. Методика дослідження – це система правил використання методів, прийомів та операцій.

У науковому дослідженні часто застосовують метод критичного аналізу наукової і методичної літератури, практичного досвіду, як того потребує рівень методики і техніки дослідження. У подальшій роботі широко використовуються такі методи: спостереження, бесіда, анкетування, рейтинг, моделювання, контент-аналіз, експеримент та ін.

Методологія дослідження – сукупність конкретних прийомів і способів для проведення будь-якого наукового дослідження.

Наукове дослідження – цілеспрямоване вивчення явищ, процесів, аналіз впливу на них різних чинників, а також вивчення взаємодії між явищами з метою отримання переконливо доведених і корисних для науки і практики рішень.

Науковий результат – нове знання, одержане у процесі фундаментальних або приклад наукових досліджень та зафіксоване на носіях наукової інформації у формі звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття тощо.

Опитування – метод дослідження, який дає змогу отримати як фактичну інформацію, так і оцінні дані, проводиться в усній або письмовій

формі. При створенні анкети або плану інтерв'ю важливо сформулювати запитання так, щоб вони відповідали поставленій меті. Анкета може включати декілька блоків питань, пов'язаних не лише з рівнем періодичності використання тих чи інших засобів, а й оцінкою об'єкта дослідження.

Порівняння – один із найпоширеніших методів пізнання. Це процес встановлення подібності або відмінності предметів та явищ дійсності, а також знаходження загального, притаманного двом або кільком об'єктам.

Метод порівняння дасть результат, якщо відповідатиме таким основним вимогам: можна порівнювати лише ті явища, між якими є певна об'єктивна спільність; порівняння необхідно здійснювати за найсуттєвішими, найважливішими (в межах конкретного пізнавального завдання) рисами.

Принципи – головні вихідні положення будь-якої теорії, вчення, науки; внутрішні переконання людини, її усталений погляд на те чи інше питання.

Принцип об'єктивності – загальнонауковий підхід, який використовується у дослідженні. Таке дослідження повинно бути абсолютно безпристрасним. На його виконання не повинні впливати загальні враження про природу досліджуваного; симпатії або навпаки, антипатії, власний настрій чи стан.

Принципи розвитку й історизму – загальнонаукові підходи, які використовуються у дослідженні. Вони забезпечують вивчення явища з погляду того, як воно колись виникло, які головні етапи у своєму розвитку проходило, чим стало в цей час і чим буде в майбутньому. Діалектичний розвиток предмета характеризується спрямованістю, послідовністю, необоротністю, збереженням досягнутих результатів, наступністю, запереченням. Відповідно до історизму соціальні явища характеризуються закономірним, спрямованим і необоротним розвитком, прогресивною тенденцією, боротьбою внутрішніх протиріч на кожному даному етапі історії.

Принцип сходження від абстрактного до конкретного – загальнонауковий підхід, який використовується у дослідженні. Рух від абстрактного до конкретного в пізнанні означає сходження від неповного, часткового, фрагментарного до більш повного, цілісного і всебічного знання. Термін сходження фіксує ту обставину, що всі попередні поняття в русі не втрачаються, а зберігаються, входять у знятому вигляді в наступні.

Абстрактне є відверненим, а тому неповним, частковим, фрагментарним, нерозвиненим. На відміну від цього конкретне означає єдність різноманітного, синтез багатьох визначень і тому виступає як більш повне, всебічне, розвинене. Абстрактне і конкретне існують не тільки в мисленні, а становлять цілком реальний фрагмент, бік, форму дійсності. Абстрактне відображення дійсності може бути представлене в моделі, тобто в теоретичних положеннях, математичних рівняннях, графіках тощо, які адекватно відбивають найсуттєвіші властивості об'єкта.

Прогнозування – спеціальне наукове дослідження конкурентних перспектив розвитку будь-якого явища; процес наукового передбачення майбутнього стану предмета чи явища на основі аналізу його минулого й сучасного, систематична, науково-обґрунтована інформація про якісні і кількісні характеристики розвитку цього предмета чи явища в перспективі.

Синтез – метод наукового дослідження шляхом поєднання у єдине ціле отриманих при попередньому аналізі елементів/складових частин.

Спостереження – систематичне цілеспрямоване вивчення об'єкта. Це найелементарніший метод, який є, як правило, складовою інших емпіричних методів.

Термінологічний принцип передбачає вивчення історії термінів і позначуваних ними понять, розробку або уточнення змісту та обсягу понять, встановлення взаємозв'язку і субординації понять, їх місця в понятійному апараті теорії, на базі якої базується дослідження. Вирішити це завдання допомагає метод термінологічного аналізу і метод операціоналізації понять.

Визначення понять слід формулювати, базуючись на тлумачних та професійних словниках. Визначення обсягу і змісту поняття дають через родову ознаку і найближчу видову відмінність. Як правило, спочатку називають родове поняття, до якого поняття, що визначається, входить як складова. Потім указують на ту ознаку поняття, яка відрізняє його від усіх подібних, причому ця ознака має бути найважливішою і найсуттєвішою.

Є певні правила визначення понять. Правило розмірності вимагає, щоб обсяг поняття, що визначається, відповідав обсягу поняття, яке визначає, тобто ці поняття мають бути тотожними. Друге: нове поняття не повинне бути тавтологічним. Третє: поняття має бути чітким і однозначним. Якщо при визначенні поняття важко зазначити одну ознаку, називають декілька ознак, достатніх для розкриття специфіки його обсягу і змісту. Дійсно наукове визначення складних явищ і фактів не може обмежуватися формально-логічними вимогами. Воно має містити оцінку фактів, об'єктів, явищ, що визначаються, органічно увійти в чинну терміносистему науки.

Узагальнення – логічна дія, в процесі якої здійснюється перехід від одиничного до загального.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульного аркуша звіту про проходження переддипломної практики (із написанням кваліфікаційної роботи)

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ (ІЗ НАПИСАННЯМ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ)

Здобувача ___ групи
Спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство
Освітньо-професійної програми
«Музейний менеджмент, культурний туризм»

(прізвище, ім'я, по-батькові)

База практики: _____

(повна назва установи)

Керівник практики:

професор (доцент) кафедри
музеєзнавства, пам'яткознавства та
інформаційно-аналітичної діяльності

Прізвище, ім'я, по батькові

Додаток Б

При написанні звіту практики необхідно дотримуватись **загальноприйнятих правил оформлення тексту.**

Текст звіту друкують на аркушах паперу формату А4 з обов'язковим додержанням таких полів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Абзацний відступ має бути однаковим по всій роботі і дорівнювати 1,25 мм.

При наборі тексту слід використовувати шрифт Times New Roman, кегль 14, міжрядковий інтервал 1,5, вирівнювання – по ширині сторінки. Шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору.

Звіт повинен мати титульний аркуш (див. дод. А).

Текст основної частини звіту поділяють на розділи, підрозділи.

Заголовки структурних частин звіту виробничої практики з Документаційного забезпечення управління «ЗМІСТ», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Крапку в кінці заголовка розділу не ставлять. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. У кінці таким чином надрукованого заголовка підрозділу ставиться крапка.

Кожну структурну частину звіту практики починають з нової сторінки.

Всі сторінки звіту практики підлягають нумерації на загальних засадах (нумерація сторінок зверху справа). Титульна сторінка входить до загальної нумерації роботи, але номер на ній не ставиться.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Номер сторінки ставлять у правому верхньому кутку сторінки без крапки в кінці.

Всі розрахунки і формули, що використовуються, повинні супроводжуватись необхідними поясненнями. Кожна таблиця, схема,

діаграма, графік повинні мати назву, посилання на джерела їх складання, одиниці виміру величин і бути пронумерованими.

Список використаних джерел розміщується в алфавітному порядку й оформляється відповідно до існуючих стандартів бібліографічного опису (ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»). Список повинен містити літературу за 3–5 останніх років.

Кожен розділ звіту доповнювати зразками, додатками.

Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та
інформаційно-аналітичної діяльності

На правах рукопису

ЦИГАНЮК МАРІЯ ПАВЛІВНА

**КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ
ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ: ЗАГРОЗИ, ВТРАТИ, ПЕРСПЕКТИВИ
ЗБЕРЕЖЕННЯ**

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»
за освітньо-професійною програмою
«Музейний менеджмент, культурний туризм»
спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»

Науковий керівник:

кандидат історичних наук, доцент

Надольська Валентина Василівна

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри музеєзнавства,
пам'яткознавства та інформаційно-
аналітичної діяльності

від _____ 2026 р.

Завідувач кафедри проф. Гаврилюк С. В. _____

Луцьк – 2026

Додаток Д

Зразок оформлення анотації до кваліфікаційної роботи

АНОТАЦІЯ

Поляк В. М. Розвиток нічного туризму в Європі. Кваліфікаційна робота на правах рукопису на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр». Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2026.

У кваліфікаційній роботі комплексно проаналізовано розвиток нічного туризму в Європі як одного із видів культурного туризму. Охарактеризовано сутність поняття «нічний туризм» як діяльності, яка включає в себе відвідування пам'яток, театральних вистав, концертів та інших культурних подій у період з вечора до ранку, що відрізняється від традиційного туризму, зосередженого на денних розвагах. Визначено роль нічного туризму в актуалізації культурної спадщини європейських країн, популяризації та збереженні пам'яток, стимулюванні міжкультурного діалогу.

У роботі охарактеризовано європейські практики організації нічного туризму (нічні екскурсії; нічні тури; різноматичні фестивалі; розважальні заходи у клубах, барах, ресторанах та ін.). Проаналізовано статистичні дані, які визначають провідні туристичні міста Європи (Лондон, Париж, Берлін, Рим, Амстердам) за кількістю ночей перебування у них туристів (2019–2023 рр.). Розкрито соціокультурні впливи нічного туризму на розвиток місцевих громад (позитивні: покращення економічного становища громад, збільшення кількості робочих місць, розвиток інфраструктури; негативні: ризики підвищення рівня злочинності, шумового забруднення, можливого руйнування традицій та соціальних норм). Висвітлено форми популяризації нічного туризму в мережі Інтернет, зокрема через соціальні мережі та платформи для бронювання.

Ключові слова: нічний туризм, культурний туризм, культурна спадщина, Європа, місцеві громади, Інтернет, соціальні мережі.

Зразок оформлення змісту кваліфікаційної роботи**ЗМІСТ**

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. НІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК ВИД КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ	
1.1. Поняття «нічний туризм».....	10
1.2. Роль нічного туризму в актуалізації культурної спадщини	15
РОЗДІЛ 2. ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ВИКОРИСТАННЯ НІЧНОГО ТУРИЗМУ	
2.1. Форми організації нічного туризму в країнах Європи.....	19
2.2. Нічний туризм як інструмент підтримки місцевих громад	29
2.3. Популяризація нічного туризму в мережі Інтернет	33
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	49

Додаток Ж

За наповненням додатки можуть бути дуже різноманітними: таблиці, рисунки, схеми, графіки, копії справжніх документів, світлини різноманітних заходів, анкети-запитальники, результати інтерв'ювання та інші матеріали, опрацьовані або самостійно складені автором кваліфікаційної роботи. У зв'язку з об'ємністю вони не включаються до її тексту.

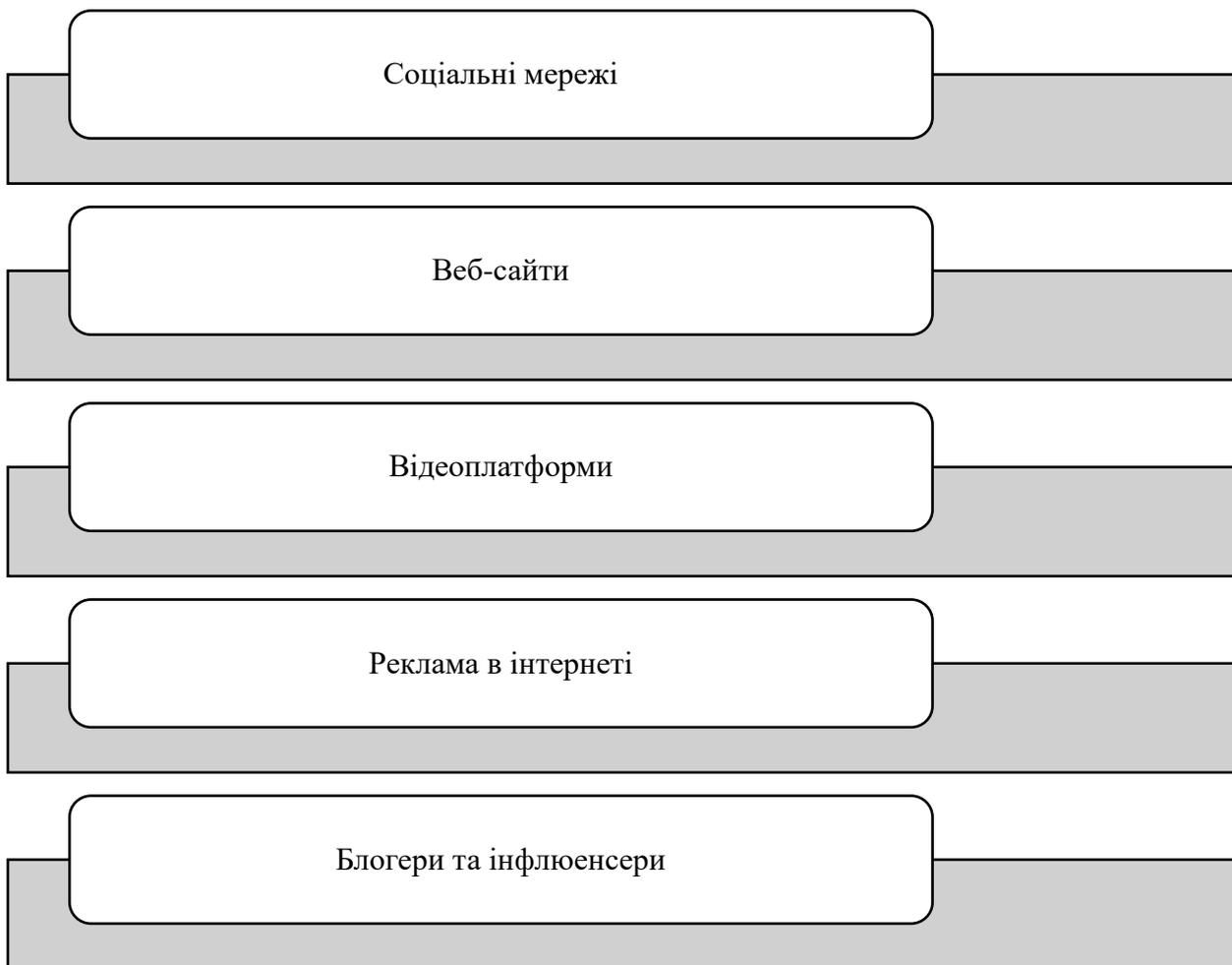
Кожен додаток оформлюється на окремій сторінці із зазначенням його назви. На всі додатки мають бути посилання у тексті кваліфікаційної роботи, зазначені у круглих дужках, наприклад: (див. додаток А).

Для додатків до кваліфікаційної роботи прийняте літерне позначення (український алфавіт) за винятком літер Г, Ґ, Є, И, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Зразок оформлення додатку кваліфікаційної роботи

Додаток А

Інструменти популяризації нічного туризму в Європі в мережі Інтернет

Джерело: складено автором.

Додаток З

Зразок представлення кваліфікаційної роботи членам екзаменаційної комісії

Шановний пане голово, шановні члени екзаменаційної комісії!

Дозвольте представити вашій увазі кваліфікаційну роботу на тему «Пам'ятки історії в системі культурної спадщини України».

Вагоме місце серед нерухомих об'єктів національної культурної спадщини належить пам'яткам історії, які особливо цінні як джерела фіксації і передання соціально-важливої інформації. До таких пам'яток відносяться будинки, споруди, їхні комплекси (ансамблі), окремі поховання та некрополі, визначні місця, пов'язані з важливими історичними подіями, з життям та діяльністю відомих осіб, культурою та побутом народів. Їх нині в Україні на державному обліку перебуває майже 53 тис.

Пам'ятки історії є не просто історично цінними об'єктами, а свідченням минулих епох, культурних та цивілізаційних досягнень. Їх збереження є важливим для розуміння історичної спадщини України, що сприяє зміцненню культурної ідентичності нації та формуванню національної свідомості, утвердженню важливих складових сучасного українського суспільства.

Пам'ятки історії приваблюють як вітчизняних, так і закордонних туристів, внаслідок чого розвивається культурний туризм, який є важливою галуззю економіки країни та суттєво впливає на її ефективність. У зв'язку зі складними подіями та геополітичними змінами в історії України розуміння та збереження пам'яток історії має велике значення для утвердження національної самоідентифікації та укріплення суверенітету країни. Тому дослідження пам'яток історії в контексті культурної спадщини України є актуальним і важливим для розвитку країни в цілому.

З'ясування ролі і значимості пам'яток історії виступає невід'ємним компонентом історичної і пам'яткознавчої науки, дієвим засобом

зосередження уваги державних структур і громадськості на питаннях удосконалення національної системи охорони культурної спадщини. Звернення до теми викликане сучасними потребами оптимізації державної політики у галузі охорони культурної спадщини, важливістю реформування практичної роботи із збереження та використання пам'яток історії в Україні.

Мета кваліфікаційної роботи – комплексно дослідити місце і роль пам'яток історії в системі культурної спадщини України, проаналізувати технології їх збереження і використання на сучасному етапі.

Для досягнення означеної мети визначено наступні завдання:

- розкрити суть поняття «пам'ятки історії», з'ясувати критерії визначення пам'яток історії, основні принципи їх відбору та класифікації;
- на конкретних прикладах продемонструвати застосування технологій збереження історичних об'єктів культурної спадщини в Україні;
- охарактеризувати напрями, шляхи і форми актуалізації пам'яток історії;
- визначити роль пам'яток історії у сфері культурного туризму;
- виокремити основні проблеми і труднощі у збереженні історичних об'єктів культурної спадщини в період розв'язаної російським агресором повномасштабної війни;
- сформулювати практичні рекомендації щодо активізації діяльності із збереження та використання пам'яток історії в Україні.

Об'єктом дослідження виступає пам'яткоохоронна діяльність в Україні як система заходів, спрямованих на виявлення, вивчення, збереження, використання та актуалізацію нерухомих об'єктів культурної спадщини.

Предмет дослідження – пам'ятки історії в системі культурної спадщини України.

Опрацьована наукова література засвідчує, що тема поки не знайшла належного висвітлення в історіографії. Потребують подальшого дослідження сутність самого поняття «пам'ятка історії», питання класифікації і критеріїв відбору нерухомих історичних культурних об'єктів, технологій їх

збереження і форм актуалізації, узагальнення питань використання пам'яток історії у сфері культурного туризму. На сьогодні відсутнє ґрунтовне комплексне дослідження з означеної теми, що підсилює актуальність кваліфікаційної роботи.

Джерельну базу роботи склали Закон України «Про охорону культурної спадщини», постанови Кабінету міністрів України та законодавчі документи Верховної Ради України. Вагомим джерелом стала обласна програма відродження історико-архітектурної спадщини селища Олика на Волині, розрахована на 2019–2024 рр., а також матеріали сайту ЮНЕСКО, сайтів міжнародних пам'яткоохоронних організацій, сайту волинських новин (тут, зокрема, подано інформацію про пошук захоронень періоду Першої світової війни та увічнення цих пам'ятних місць воєнної історії). При підготовці роботи ми скористалися матеріалами сайтів «Волинь туристична» та «Волинь унікальна». Поглиблене вивчення теми у перспективі передбачає використання ширшої джерельної бази, насамперед архівних документів, спогадів, періодики обласного та районного рівнів тощо.

Особливістю методології роботи є розгляд теми як міждисциплінарної проблеми. У зв'язку з цим використовувалися відповідні методи дослідження та понятійно-категоріальний інструментарій. Так, при підготовці роботи застосовувався логічний метод з притаманним йому аналізом і синтезом. Метод періодизації дозволив виокремити етапи розвитку пам'яткоохоронної справи в Україні у 1990-х рр. – першій чверті ХХІ ст., простежити її еволюцію, зокрема, що стосується збереження та використання пам'яток історії. Метод систематизації та узагальнення дозволив визначити результати пам'яткоохоронної діяльності, узагальнити напрацьований матеріал і зробити відповідні висновки, сформулювати певні рекомендації. Усе це дало змогу у комплексі розкрити зміст, особливості здійснення пам'яткоохоронної діяльності в Україні, яка стосується нерухомих об'єктів історичної культурної спадщини.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що здійснено комплексний аналіз ролі і значимості пам'яток історії у системі культурної спадщини незалежної України, виокремлено проблеми і труднощі у здійсненні пам'яткоохоронної діяльності, запропоновано дієві практичні рекомендації щодо активізації процесів збереження нерухомих об'єктів історичної спадщини, використання й актуалізації їх, у тому числі у сфері культурного туризму.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що матеріал дослідження стане у нагоді при проведенні науково-освітньої роботи, оскільки може бути використаний для написання узагальнюючих і спеціальних праць з пам'яткознавства і культурного туризму, підготовки курсів лекцій, спецкурсів, які читаються у закладах освіти. Матеріал кваліфікаційної роботи буде корисний працівникам пам'яткоохоронної галузі, оскільки допоможе з теоретичними обґрунтуваннями та спрямує на планування ефективної практичної діяльності. Представлений матеріал згодиться і працівникам туристичної сфери при плануванні й реалізації туристично-екскурсійних маршрутів Україною, Волинською областю та містом Луцьком зокрема.

Основні положення роботи доповідалися на Фестивалі науки у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, на Міжнародній науково-практичній конференції «Культурологія та соціальні комунікації» (м. Харків, 22–23 листопада 2023 р.), XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Молода наука Волині» (м. Луцьк, 14–15 травня 2024 р.).

У процесі підготовки роботи встановлено, що наукові дискусії щодо сутності поняття «пам'ятки історії», критеріїв їх визначення, а також основних принципів відбору та класифікації, є важливою складовою вивчення і збереження культурної спадщини. Аналіз наукової літератури та існуючих нормативних актів показує, що поняття «пам'ятки історії» є багатограним і охоплює об'єкти, які мають значення для розуміння

минулого, ідентичності народу та розвитку суспільства. Критерії визначення пам'яток історії включають історичну, культурну, архітектурну, наукову та естетичну цінність об'єктів. Наукові дискусії часто зосереджуються на уточненні цих критеріїв, а також на пошуку балансу між збереженням автентичності об'єкта і його адаптацією до сучасних потреб.

Основні принципи відбору та класифікації пам'яток історії включають: історичну значущість – об'єкти повинні мати важливе значення для розуміння історичних подій, процесів або персоналій; автентичність – збереження оригінальних характеристик об'єкта, що відображають його історичну сутність; цілісність – забезпечення збереження не лише окремих елементів, але і всієї структури об'єкта в цілому; наукову обґрунтованість – рішення щодо відбору об'єктів повинні базуватися на ретельних наукових дослідженнях і аналізі; суспільну значущість – врахування цінності об'єктів для сучасного суспільства та майбутніх поколінь. Класифікація пам'яток історії може включати їх поділ за типами (архітектурні, археологічні, меморіальні тощо), за періодами (доісторичні, середньовічні, сучасні) та за територіальними ознаками (місцеві, національні, міжнародні).

Отже, дискусії в галузі визначення та класифікації пам'яток історії є критично важливими для формування ефективної політики охорони та збереження культурної спадщини. Це сприяє не лише збереженню історичних об'єктів, але і підтримці культурної ідентичності та освітнього потенціалу для майбутніх поколінь.

Серед технологій збереження пам'яток історії переважають реставрація, яка передбачає відновлення оригінального стану об'єкта, зокрема його архітектурних деталей, фресок, малюнків тощо; реконструкція, яка використовується для відновлення об'єктів у випадках, коли вони частково чи повністю зруйновані; консервація, суть якої полягає в збереженні історичних об'єктів з мінімальними втручаннями для збереження автентичності. Застосовуються також ревіталізація, яка спрямована на відновлення життєздатності та функціональності історичного об'єкта у

сучасному контексті та перетворення пам'ятки на культурний центр, а також музеєфікація, яка передбачає створення музейних експозицій у приміщеннях історичних будівель для відтворення їхньої історії і значення та залучення громадськості. Ці технології дають змогу зберегти та оновити історичну спадщину, роблячи її доступною та цікавою для сучасного суспільства.

Важлива роль пам'яток історії у сфері культурного туризму. Історичні об'єкти є основою для нових туристичних продуктів, виконують освітню та соціальну місії, а їх відвідування сприяє не тільки економічному зростанню країни, а й формуванню національної свідомості українців.

Наголосимо й на труднощах та проблемах у збереженні історичних об'єктів культурної спадщини, які посилюються у період повномасштабної війни. Труднощі полягають у воєнних діях, через які є руйнування та пошкодження пам'яток, неналежному фінансуванні заходів щодо їх збереження; відсутності необхідних фахівців, ризиках пограбування та незаконної торгівлі артефактами й цінностями в умовах війни тощо.

У процесі дослідження сформульовано практичні рекомендації щодо подальшого збереження та використання пам'яток історії в Україні. Вважаємо, що кардинально мають бути переглянуті механізми фінансування пам'яткоохоронної діяльності, у тому числі справи збереження пам'яток історії. Варто продовжувати залучення до фінансування пам'яткоохоронних заходів недержавних інвестицій, збільшувати державні інвестиції, активізувати реставраційні роботи на територіях, де немає воєнних дій, врешті-решт – створити спеціальну державну структуру, відповідальну за охорону нерухомої культурної спадщини.

Важливе проведення інформаційних кампаній та освітніх заходів для підвищення свідомості громадян щодо важливості збереження та використання культурної спадщини загалом і пам'яток історії зокрема; активне залучення громадських організацій, місцевих громад та добровольчих груп до справи збереження, відновлення та актуалізації пам'яток історії; посилення міжнародної співпраці та обміну досвідом;

створення туристичних маршрутів та привабливих програм для привертання уваги туристів до історичних об'єктів, сприяючи таким чином їхньому ефективному використанню; забезпечення необхідної інфраструктури для комфортного відвідування та ефективного використання пам'яток історії, таких як парковки, інформаційні центри та зони відпочинку.

Водночас збільшення кількості туристів може призвести до перевантаження та пошкодження культурних об'єктів. Це вимагає розробки стратегій сталого туризму, які забезпечать збереження пам'яток для майбутніх поколінь. Необхідно залучати інвестиції для розвитку туристичної інфраструктури та створення нових туристичних маршрутів. Це може включати не тільки популярні пам'ятки, але й менш відомі об'єкти, що сприятиме рівномірному розвитку регіонів. Водночас, для забезпечення сталого розвитку необхідно впроваджувати ефективні стратегії управління туристичними потоками та збереження культурних об'єктів. Співпраця між державою, місцевими громадами та приватним сектором є ключовим чинником успішної інтеграції культурної спадщини у розвиток туристичної галузі.

Потрібне створення цифрових архівів та резервних копій інформації про пам'ятки історії, що можуть бути використані для їхнього відновлення у разі потреби (оцифрування); забезпечення фізичної безпеки об'єктів у зв'язку з реаліями російсько-української війни; постійний моніторинг стану пам'яток історії та документування будь-яких пошкоджень чи руйнувань для подальшого відновлення; швидке реагування на будь-які загрози руйнування пам'яток шляхом надання допомоги, організації рятувальних операцій та здійснення необхідних відновлювальних робіт; посилення активного використання пам'яток історії у галузі культурного туризму через створення нових туристичних маршрутів, підготовку інформаційних довідників і путівників.

На цьому мій виступ завершено. Дякую за увагу!